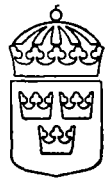

Bostadsutskottets betänkande

1988/89:BoU12

Naturresurslagen (prop. 1988/89: 116
bilaga 1)

1988/89
BoU12

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motioner från allmänna motionstiden om vissa övergripande frågor om naturresurslagen samt proposition 1988/89:116 i vad avser planen för vattenkraftsutbyggnad. Vad i propositionen förordats har inte givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande utom såvitt gäller en i propositionen aktualiserad översyn av vattendomstolarnas praxis avseende hörande av remissinstanser. Utskottet som anser att nuvarande ordning i allt väsentligt är tillfredsställande anser att riksdagen bör göra ett tillkännagivande i frågan.

Övriga motioner avstyrks. Det gäller bl. a. motioner om att Ammerån och Emån skall ingå i naturresurslagen.

Reservationer har avgivits bl. a. om att dessa älvsträckor skall ingå i lagen. Vidare har reservationer avgivits om att bl. a. skogsvårdslagen bör inordnas i NRL, om mineralutvinning i de obrutna fjällområdena och om det kommunala vetot.

Propositionen

I proposition 1988/89: 116 behandlas bl. a. olika åtgärder för att öka säkerheten vid landets dammar. Propositionen har hänvisats till jordbruksutskottet, som har beslutat att till bostadsutskottet överlämna den del av propositionen i vilken regeringen bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad föredragande statsrådet anfört om planen för vattenkraftsutbyggnad (s. 21 – 24).

Motionerna

I detta betänkande behandlas

dels de med anledning av proposition 1988/89: 116 väckta motionerna

1988/89:Jo29 av Åsa Domeij och Hans Lindfors (båda mp) vari yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ingen utbyggnad av vattenkraften skall ske förrän SNF och Älvraddarna har klarlagt förutsättningarna för en fortsatt utbyggnad av vattenkraften till Sveriges energiföreningars riksorganisation,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att kommunerna ges vetorätt mot utbyggnad av vattenkraft i den egna kommunen,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att sysselsättning inte skall vara ett skäl för att bygga ut vattenkraft,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ingen utbyggnad skall ske i orörda älvar och biflöden.

1988/89:Jo30 av Siw Persson m. fl. (fp) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om arbetet med vattenkraftsplanen.

1988/89:Jo31 av Bo Finnkvist (s) vari yrkas att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den föreslagna dämningen vid Edsforsen i Klarälven.

1988/89:Jo32 av Agne Hansson m. fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om planen för den fortsatta vattenkraftsutbyggnaden.

dels följande under allmänna motionstiden 1989 väckta motioner

1988/89:Bo301 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari yrkas

2. att riksdagen beslutar att ansvaret för uppsikten över hushållningen med naturresurser enligt naturresurslagen överförs från plan- och bostadsverket till naturvårdsverket.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Jo711.

1988/89:Bo304 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar om sådan ändring i lagen om hushållning med naturresurser m. m. att mineralutvinning inte skall kunna komma till stånd i områden som åtnjuter särskilt skydd mot exploateringsföretag.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Jo736.

1988/89:Bo307 av Olof Johansson m. fl. (c) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skydd av outbyggda älvar.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Jo797.

1988/89:Bo508 av Stina Eliasson m. fl. (c, s, m) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar om ändring i lagen om hushållning med naturresurser så att hela Ammerån ingår bland de älvar och älvsträckor, som är skyddade enligt lagen om hushållning med naturresurser,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om byggande av överledning av vatten från Ammerån till Indalsälven i Ragunda kommun.

1988/89:Bo509 av Siw Persson m. fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att någon ytterligare vattenkraftsutbyggnad utöver den produktionsnivå, ca 66 TWh, som riksdagen tidigare uttalat sig för, inte skall ske,

2. att riksdagen beslutar om sådan ändring av lagen om hushållning

med naturresurser m. m. att Emån, Voxnan uppströms Edsbyn, Ammerån, Meåforsen, Hårkan, Klippen och Luleälven sträckan mellan Vietas och St. Lulevattnet skyddas,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en utredning om avsättande av de fyra orörda älvarna och ytterligare några särskilt värdefulla älvar som nationalälvar.

1988/89:Bo516 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen beslutar om en sådan ändring i 3 kap. 6 § lagen om hushållning med naturresurser m. m., att Hårkan i sin helhet, Voxnan uppströms Edsbyn och Emån skyddas mot vattenkraftsutbyggnad, reglering och överledning.

1988/89:Bo518 av Jan Strömdahl och Jill Lindgren (vpk, mp) vari yrkas att riksdagen beslutar om sådan ändring i lagen om hushållning med naturresurser m. m. att hela Ammerån skyddas genom ovanstående ändring i 3 kap. 6 §.

1988/89:Bo519 av Jan Strömdahl och Jill Lindgren (vpk, mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för att nå en överenskommelse som innebär att planerad reglering och utbyggnad av Blådjan, Härjeån, Smedjemorasjön och Härjeåsjön kan undvikas.

1988/89:Bo520 av Eva Goës och Roy Ottosson (båda mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att avbryta och stoppa utbyggnaden av Smedjemorasjön – Härjeån – Härjeåsjön.

1988/89:Bo533 av Anna Horn af Rantzien m. fl. (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att beslutet om deponering av kolaska i Upplands-Bro bör rivras upp och att kommunen får använda sin vetorätt.

1988/89:Bo534 av Anna Horn af Rantzien och Ragnhild Pohanka (båda mp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om prövning och stadfästelse i lag av statens naturvårdsverks lista över områden av riksintresse för naturvården eller förslag om vilken rättslig kraft SNV:s lista skall tillmätas.

1988/89:Bo535 av Roy Ottosson m. fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att överledningen från Ammerån till Gesunden icke skall komma till stånd,

2. att riksdagen ändrar 3 kap. 6 § naturresurslagen så att hela Ammerån skyddas.

1988/89:Bo537 av Claes Roxbergh m. fl. (mp) vari yrkas

2. att andra stycket i 1 § 3 kap. naturresurslagen utgår så att de områden som skyddas i 2–6 § får ett verkligt skydd.

3. att "uppströms Överammerån" i 6 § 3 kap. vattenlagen stryks så att hela Ammerån skyddas.

4. att Emån skyddas i naturresurslagen,

5. att 3 § 5 kap. naturresurslagen ändras så att naturvårdsverket och inte planverket blir ansvarigt för den allmänna uppsikten av hushållningen med naturresurser.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Jo860.

1988/89:Bo541 av Rune Backlund m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen uttalar sig för att Vättern är riksobjekt som färskvattentäkt enligt naturresurslagen och skall omgärdas med speciella skyddsbestämmelser.

1988/89:Bo547 av Sigge Godin och Ulla Orring (båda fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljöriskerna vid en utbyggnad av Smedjemorasjön i Blåddjan och Härjeån i Härjedalens kommun.

1988/89:Bo551 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om att skogsvårdslagen och lagen om skötsel av jordbruksmark inordnas under lagen om hushållning med naturresurser.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Jo963.

1988/89:Bo552 av Roy Ottosson m. fl. (mp) vari yrkas att riksdagen beslutar att de fyra outbyggda storälvarna Vindelälven, Pite älv, Kalix älv och Torne älv skall få nationalparksstatus.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Jo970.

1988/89:Bo553 av Alf Wennerfors m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär åtgärder i syfte att ännu tydligare än vad som hittills skett för kommunerna klarlägga de intressen som naturresurslagen har att tillgoda.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Jo436.

1988/89:Jo860 av Claes Roxbergh m. fl. (mp) vari yrkas

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ett förbud mot utbyggnad av vattenverk i orörda vattendrag införs.

Skrivelser m. m.

Älvräddarnas samorganisation har i en skrivelse behandlat vissa dammsäkerhetsfrågor och vattenkraftsfrågor. I en skrivelse från en privatperson har tagits upp frågan om det planerade kraftverket vid Fliseryd i Emån.

Representanter för Ragunda kommun och Älvräddarnas samorganisation har muntligen inför utskottet lämnat information om vissa vattenkraftsfrågor.

Utskottet

Inledning

Naturresurslagen (NRL) trädde i kraft den 1 juli 1987. NRL innehåller bestämmelser om användningen av mark och vatten. I lagen föreskrivs

bl. a. att stora mark- och vattenområden, som inte alls eller endast obetydligt är påverkade av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön, så långt möjligt skall skyddas mot åtgärder som påtagligt kan påverka områdenas karaktär. Områden som är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön. Bostadsutskottet har hösten 1986 (BoU 1986/87: 3), våren 1987 (BoU 1986/87: 9) och våren 1988 (BoU 1987/88: 15) behandlat frågor om NRL.

I detta betänkande behandlar utskottet 19 motioner från allmänna motionstiden 1989. I vissa motioner tas upp övergripande frågor om NRL, i andra behandlas älvsträckor och vattenområden som enligt motionärerna bör skyddas genom att de omfattas av det skydd som NRL ger. Dessutom behandlas vad i proposition 1988/89: 116 anförts om planen för vattenkraftsutbyggnad jämte fyra motioner väckta med anledning av propositionen.

Vissa övergripande frågor om NRL m. m.

I NRL anges, 1 kap. 2 §, att bestämmelserna i 2 och 3 kap. i lagen skall tillämpas enligt vad som föreskrivs i vissa lagar, bl. a. i plan- och bygglagen (PBL), vattenlagen (VL), miljöskyddslagen och naturvårdslagen.

I vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo551 föreslås riksdagen begära förslag hos regeringen om att NRL skall tillämpas också enligt vad som föreskrivs i *skogsvårdslagen* och i *lagen om skötsel av jordbruksmark*. Dessa båda lagar bör alltså enligt motionärerna vara med bland dem som räknas upp i 1 kap. 2 § NRL.

Denna fråga behandlade utskottet hösten 1986 (BoU 1986/87: 3 s. 13–14) med anledning av en motion. Jordbruksutskottet som då yttrat sig till bostadsutskottet anförde bl. a. att de båda lagarna till sin grundkaraktär är skötsellagar som den enskilde skogs- och jordägaren har att följa under pågående markanvändning. Liksom bostadsministern utgick jordbruksutskottet från att skogsägarna och jordbrukarna frivilligt medverkar till en god efterlevnad av de båda lagarnas regler om naturvårdshänsyn. Bostadsutskottet ansåg att det inte fanns skäl till annat antagande än att innehållet i NRL kommer att vägleda tillämpningen av de nu diskuterade lagarna även utan en formell koppling till NRL.

NRL har varit i kraft i knappt två år. Såvitt utskottet har sig bekant har inte framkommit skäl som gör det motiverat att nu föreslå att NRL anknyts till de båda lagarna. Vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo551 avstyrks sålunda.

I miljöpartiets partimotion Bo537 yrkande 2 förordas att 3 kap. 1 § andra stycket NRL utgår så att de områden som upptagits i kapitlet i övrigt får ett verkligt skydd.

I det stycke som motionärerna önskar utmönstra ur lagen anges i första meningen bl. a. att bestämmelserna i kapitlet inte utgör hinder för utvecklingen av befintliga tätorter eller av det lokala näringslivet eller för utförande av anläggningar som behövs för totalförsvaret. Om det finns särskilda skäl utgör bestämmelserna inte heller, enligt andra meningen, hinder för utvinning av ämnen eller material som är av riksintresse.

Sistnämnda fråga, om utvinning av mineralråvaror, tas upp i folkpartiets partimotion Bo304 yrkande 1. I motionen föreslås att riksdagen beslutar ändra NRL så att mineralutvinning inte skall kunna komma till stånd i områden som åtnjuter särskilt skydd mot exploateringsföretag. Motionärerna torde med sådana områden avse de s. k. obrutna fjällområdena.

Utskottet behandlar först frågan om *avvägningar mellan* å ena sidan de intressen *NRL* avser skydda och å andra sidan *utvecklingen av befintliga tätorter* och det lokala näringslivet m. m., dvs. vad som anges i 3 kap. 1 § andra stycket första meningen.

I miljöpartiets partimotion Bo537 yrkande 2 såvitt nu är i fråga anfördes att *NRL* ger hotade naturområden ett mycket svagt skydd och att detta skydd inte skall kunna åsidosättas för att t. ex. gynna utvecklingen av befintliga tätorter och det lokala näringslivet.

Utskottet anför följande. Som anfördes i *NRL*-propositionen (prop. 1985/86: 3 s. 95–96) syftar naturligtvis inte de geografiska bestämmelserna som finns i 3 kap. till att generellt förhindra exploateringsföretag inom de vidsträckta områden som där berörs.

Vad utskottet och riksdagen ställde sig bakom vid behandlingen av *NRL*-propositionen var uttalanden om att skyddet för natur- och kulturvärden inom de geografiska områdena inte utgör hinder för en normal utveckling av befintliga tätorter eller lokalt näringsliv. Frågan om tätorternas utveckling borde enligt propositionen vara en uppgift som kommunerna själva beslutar om.

Utskottet kan inte dela motionärernas uppfattning om att *NRL* skulle ge de i 3 kap. uppräknade områdena ett svagt skydd. Tvärtom får den lagstiftning och de motiv som vägleder bedömningarna enligt *NRL* anses vara lämpligt utformade. Det är ju, som anförts ovan, främst på kommunal nivå som avvägningarna enligt *PBL* och *NRL* skall göras. Den kommunala planprocessen, i vilken de nu diskuterade avvägningarna kommer till uttryck, inrymmer i sig krav på samråd med berörda intressenter. Under samrådsskedet görs erforderliga avvägningar mellan olika intressen. Det ankommer därvid enligt 12 kap. *PBL* på länsstyrelserna och regeringen att utöva den statliga kontrollen beträffande områden av riksintresse. Den lagstiftning och de regler i övrigt som leder planarbetet och då också avvägningen inom de geografiska områden som finns uppräknade i 3 kap. är enligt utskottets mening i allt väsentligt väl ägnade att ge de natur- och kulturvärden m. m. som avses skyddas genom bestämmelserna i kapitlet ett starkt skydd. Det finns sålunda inte skäl att utmönstra de regler som nu diskuteras ur *NRL*. Med det anförda avstyrker utskottet miljöpartiets partimotion Bo537 yrkande 2 såvitt nu är i fråga.

Förslaget i folkpartiets partimotion Bo304 yrkande 1 och i miljöpartiets partimotion Bo537 yrkande 2 såvitt nu är i fråga om *mineralutvinning i de obrutna fjällområdena* har utskottet behandlat vid samtliga de tre tillfällen utskottet haft anledning att avge betänkanden om *NRL*. Bostadsutskottet har därvid erinrat om ett riksdagsbeslut år 1977 (CU 1977/78: 8 s. 7). I detta riksdagsbeslut anfördes bl. a. beträffande de obrutna fjällområdena "att endast mycket starka samhällsintressen bör leda till att gruvdrift bör

komma i fråga". Utskottet anförde vidare att konflikter mellan olika intressen får lösas från fall till fall, i regel vid fråga om gränsändring av det obrutna fjällområdet. Denna restriktiva utgångspunkt borde enligt utskottets mening slås fast för att inte grundläggande syften skall gå förlorade. Avvägningarna måste i den praktiska hanteringen bli beroende av den vikt man tillmäter ett aktuellt brytningsprojekt.

Vad nu redovisats är enligt utskottets mening en godtagbar avvägning mellan de olika anspråk som kan göra sig gällande mot de obrutna fjällområdena. Folkpartiets partimotion Bo304 yrkande 1 och miljöpartiets partimotion Bo537 yrkande 2 såvitt nu är i fråga avstyrks. Det kan dessutom nämnas att avvägningen mellan bevarandointresset och exploateringsintresset behandlas i proposition 1988/89:92 om ny mineralagstiftning m. m. Propositionen bereds för närvarande av näringsutskottet.

I motion Bo553 (m) begärs att åtgärder vidtas i syfte att ännu tydligare än hittills för kommunerna klarlägga de intressen som NRL har att tillgodose. I motiveringen till motionen, som finns i motion Jo436, hänvisas till vissa riksdagsuttalanden i samband med tillkomsten av PBL och NRL. Utskottet anförde då bl. a. att det var viktigt att den fysiska planeringen gavs en sådan utformning att en berättigad efterfrågan på fritidsbostäder kunde komma till stånd.

Ett motsvarande yrkande behandlade utskottet år 1988 (BoU 1987/88: 15 s. 4). Utskottet anförde då att ansvaret för att genomföra den fysiska planeringen ytterst åvilar kommunerna och att ett uttalande av riksdagen självfallet inte kan och bör innebära ingrepp i den kommunala kompetensen härvidlag.

Ett riksdagsuttalande som det nu angivna får anses ge kommunerna vissa riktlinjer för hur riksdagen anser att den fysiska planeringen, sett ur ett översiktligt perspektiv, kan bedrivas. Det ligger därefter i den enskilda kommunens hand att konkretisera dessa riktlinjer i den kommunala planeringen och då under hänsynstagande också till andra aspekter som kan göra sig gällande. Enligt utskottets mening finns inte tillräckliga skäl för riksdagen att, enligt motionärernas förslag, begära åtgärder hos regeringen om *klarläggande av vissa intressen som NRL har att tillgodose*. Utskottet, som vidhåller sitt tidigare ställningstagande, avstyrker motion Bo553 (m).

Deponering av kolaska tas upp i motion Bo533 (mp). Motionärerna anför att ett upplag för slutförvaring av kolaska från Värtaverket i Stockholm planeras i Upplands-Bro kommun. Det tilltänkta upplaget ligger i en sänka där risken är stor att vattnet med tiden kontamineras av metaller och andra riskämnen från askan. Enligt motionen är man i kommunen enig om att upplaget inte bör ligga i kommunen. Motionärerna anför att det kommunala vetot bör kunna tillämpas. Ärendet ligger enligt motionärerna hos koncessionsnämnden för miljöskydd.

Hemställen i motionen går ut på att riksdagen bör ge regeringen till känna att beslutet om deponering av kolaska i Upplands-Bro kommun bör rivas upp och att kommunen får använda sin vetorätt.

Utskottet har inhämtat följande uppgifter om det ärende motionärerna aktualiserat. Koncessionsnämnden beslöt den 13. december 1984 lämna tillstånd till en ansökan om utvidgad deponeringsverksamhet vid Högby-

torps avfallsanläggning i Upplands-Bro kommun. Tillståndet avsåg bl. a. rätt för sökanden att deponera industriavfall, slagg, elfilterstoff och aska.

1988/89:BoU12

Över koncessionsnämndens beslut anförde Upplands-Bro kommun besvär till regeringen. Regeringen avslog kommunens besvär i december 1986.

På framställning av sökanden beslöt koncessionsnämnden i april 1989 om ändring av tid för igångsättande av deponeringsverksamheten för bl. a. kolaska från det planerade Värtaverket från fyra till fem år, allt räknat från tiden för koncessionsnämndens ovannämnda beslut den 13 december 1984.

Som framgått av vad nu redovisats har beslut i det av motionärerna aktualiserade ärendet fattats. Redan på denna grund avstyrker utskottet motion Bo533 (mp). Utskottet finner det heller inte motiverat att det kommunala vetot utvidgas i enlighet med vad i motionen förordats. Det kan erinras om att riksdagen år 1986 på förslag av utskottet (BoU 1986/87: 3, s. 45) beslutat ge regeringen till känna att frågan om utformningen av det kommunala vetot borde övervägas ytterligare. Motion Bo553 (mp) om *deponering av kolaska* avstyrks med hänvisning till vad nu anförts.

Det kommunala vetot tas upp också i motion Jo29 (mp) yrkande 8. Motionärerna föreslår att kommunerna skall ges vetorätt mot utbyggnad av vattenkraft i den egna kommunen. Ett liknande förslag förs fram i miljöpartiets partimotion Jo860 yrkande 18. I denna motion föreslås att ett förbud mot utbyggnad av vattenkraft i orörda älvar införs. Ett liknande förslag förs fram i motion Jo29 (mp) yrkande 11.

Utskottet är inte berett förorda en *utvidgning av det kommunala vetot m.m.* i enlighet med förslaget i motion Jo29 (mp) yrkande 8 eller att ett förbud mot utbyggnad av vattenkraft i orörda älvar skall införas. Frågan om utbyggnad av vattenkraft bör handläggas i den ordning som föreskrivs i huvudsak i NRL och VL. Denna fråga tar utskottet upp nedan. Motioner om ett utökat kommunalt veto här för övrigt prövats av riksdagen tidigare och då avslagits (se CU 1975/76: 18 och BoU 1983/84: 30 s. 9–10). Utskottet avstyrker med det anförda motion Jo29 (mp) yrkandena 8 och 11 samt miljöpartiets partimotion Jo860 yrkande 18.

Naturvårdsverket har publicerat en lista över områden som är av riksintresse för naturvården. I motion Bo534 (mp) anförts att det är oklart vilken rättslig status denna lista har vid den kommunala planeringen. Motionärerna anser det vara önskvärt att listan prövas och städfästs av riksdagen i likhet med vad som gjorts avseende de älvar och vattenområden som enligt 3 kap. 6 § NRL är undantagna från vattenkraftsutbyggnad.

Utskottet vill med anledning av motionen anförda följande. Centrala myndigheter har att som underlag för den kommunala planeringen enligt PBL och NRL ange vilka områden som enligt deras bedömning kan anses vara riksintressen enligt NRL. Sektormyndigheternas material blir föremål för ställningstaganden i den kommunala planeringen. I samrådsskedet och i granskningsyttrandet vid planarbetet tar länsstyrelsen ställning till om riksintressena blivit tillfredsställande behandlade. De överväganden som gjorts beträffande riksintressena utgör underlag för prövning av olika

frågor. Föreligger oklarhet får det anses ingå i länsstyrelsens uppgift att höra berörd sektormyndighet. Därvid har bl. a. de centrala myndigheterna tillfälle att bedöma hur NRL:s bestämmelser skall tillämpas.

Det är naturligtvis inte uteslutet att en myndighet kan hävda en annan uppfattning än t. ex. naturvårdsverket när det gäller frågan om vilka hänsyn som skall tas till ett område av riksintresse för naturvården men också när det gäller klassificeringen av ett riksintresse. Att statsmakterna på förhand skulle ta ställning till just en myndighets bedömning av vad som är av riksintresse är sålunda inte lämpligt och är dessutom främmande för systemet för kunskapsförsörjningen enligt NRL. Motion Bo534 (mp) om *naturvårdsverkets lista över riksintressanta områden* avstyrks med hänvisning till det anförda.

I detta avsnitt behandlar utskottet slutligen folkpartiets partimotion Bo301 yrkande 2 och miljöpartiets partimotion Bo537 yrkande 5. I motionerna föreslås att *ansvaret för NRL på central nivå* skall flyttas från plan- och bostadsverket till naturvårdsverket. Motionärerna anför att naturvårdsverket har stor kompetens i naturresursfrågor och att en överföring av ansvaret skulle ge miljövärden ökad tyngd.

Mot ett sådant resonemang vill utskottet anförda att det är viktigt att hålla samman planlagstiftningen i vid mening hos en myndighet och då naturligen hos plan- och bostadsverket. Som utskottet ser det ingår NRL som en del i det lagstiftningskomplex genom vilket bl. a. regleras bevarande och ianspråktagande av mark och vatten. En annan väsentlig lag inom detta område är PBL. Utskottet vill inte ställa sig bakom det mera begränsade synsätt på NRL som motionärerna ger uttryck för och som alltså innebär att lagen främst är att se som ett instrument för att bevaka miljövärdens intressen. För dessa syften finns dessutom annan lagstiftning. Folkpartiets partimotion Bo301 yrkande 2 och miljöpartiets partimotion Bo537 yrkande 5 avstyrks.

Vattenområden och älvsträckor m. m. samt planen för vattenkraftsutbyggnad

I detta avsnitt behandlas vad i proposition 1988/89: 116 bilaga I anförts om planen för vattenkraftsutbyggnad jämte 13 motioner från allmänna motionstiden 1989 och fyra motioner väckta med anledning av propositionen. I motionerna tas upp vattenkraftens roll i energibalansen, skydd för de fyra huvudälvarna m. fl. älv utöver det skydd som NRL ger. Vidare behandlas motioner om att följande vattenområden eller älvsträckor skall undantas från utbyggnad och alltså ingå i NRL, nämligen hela Ammierån och hela Härkan i Indalsälven, Klippen i Umeälven, Meåforsen i Ångermanälven, Edänge i Mellanljusnan, Voxnan uppströms Edsbyn, Emån, Blädjan och Härjeån samt Luleälven mellan Vietas och Stora Lulevattnet (Jaurekaska). Här kan erinras om att utskottet år 1986 (BoU 1986/87: 3) vid sin behandling av förslag till NRL samt 1987 (BoU 1986/87: 9) och 1988 (BoU 1987/88: 15) vid sin behandling av vissa frågor om NRL tog ställning till praktiskt taget samtliga nu aktualiserade motionsyrkanden.

I en motion behandlas skyddet för Vättern, i en annan frågan om en

föreslagen dämningshöjning av viss del av Klarälven. I tre motioner behandlas vattenkraftsplanen.

Det kan finnas anledning att – innan utskottet går in på de enskilda motionsförslagen – översiktligt erinra om beslutsordningen vid vattenkraftsutbyggnad. Till grund för ställningstaganden om olika vattenkraftsprojekt skall förverkligas eller ej ligger främst den av riksdagen beslutade vattenkraftsplanen och 3 kap. 6 § NRL. Det bör noteras att den omständigheten att ett projekt tas upp i planen inte innebär att det kommer att byggas ut. Frågan om utbyggnad avgörs av vattendomstolarna eller regeringen och då i den ordning som anges i VL och angränsande lagar. Motsatsen gäller även; det faktum att ett projekt inte ingår i planen innebär inte att det inte kan prövas enligt VL. Utgången av en sådan prövning blir bl. a. beroende på om älvsträckan eller vattenområdet har intagits i NRL. Skulle så vara fallet är det alltså i princip inte möjligt att bygga vattenkraftverk eller utföra vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål. Vattendomstolens bedömning blir alltså i dessa fall att vattenföretaget inte får komma till stånd. Det är med andra ord inte riksdagen som har att besluta om utbyggnad eller ej av projekt som inte omfattas av NRL.

Utskottet övergår nu till att behandla motioner i vilka tas upp vissa älvar och älvsträckor.

I motion Bo509 (fp) yrkande 3 föreslås att de fyra huvudälvarna, dvs. Torneälven, Kalixälven, Piteälven och Vindelälven, samt Byskeälven och Råneälven bör förklaras som nationalälvar. I motion Bo552 (mp) föreslås riksdagen besluta att de fyra huvudälvarna skall få nationalparksstatus.

Motsvarande yrkanden har utskottet behandlat tidigare. De nu aktualiserade älvarna omfattas alla av det skydd NRL ger. Utskottet kan inte nu, lika litet som tidigare, dela motionärernas uppfattning att något väsentligt skulle vara att vinna på en förklaring av älvarna som nationalälvar. Ett beslut i enlighet med motionärernas förslag skulle kunna tolkas så att ett bevarande av huvudälvarna m. fl. älvar inte skulle vara möjligt med stöd av NRL. Miljö- och energiministern har i ett frågesvar i riksdagen den 7 april 1989 (prot. 1988/89:92, s. 8) givit uttryck för en liknande uppfattning.

Det skydd som älvsträckor och vattenområden givits genom att de tagits in i NRL innebär sålunda att de inte kan byggas ut med mindre än att lagen ändras. Några sådana ändringsförslag har inte förelagts riksdagen. Utskottet kan inte heller nu inse att något väsentligt skulle vara att vinna på att tillmötesgå motionärernas förslag. Motionerna Bo509 (fp) yrkande 3 och Bo552 (mp) om en *förklaring av huvudälvarna m. fl. som nationalälvar* avstyrks med hänvisning till det anförda.

I sex motioner behandlas frågan om Ammerån och föreslås att hela älven skall omfattas av det skydd som NRL ger samt att någon överledning av Ammeråns vatten till Gesunden i Indalsälven inte skall komma till stånd. Förslag med denna innebörd förs fram i centerpartiets partimotion Bo307 samt i motionerna Bo508 (c, s, m), Bo509 (fp) yrkande 2, Bo518 (vpk, mp), Bo535 (mp) och Bo537 (mp) yrkande 3. För närvarande omfattas Ammerån uppströms Överammer av NRL-skyddet.

Sammanfattningsvis innebär Ammeråprojektet att en ca 3,5 km lång tunnel byggs mellan Överammer och sjön Gesunden i Indalsälven. Projektet har beräknats ge ett energitillskott om 136 gigawattimmar (GWh) per år. Det avledda vattnet avses komma att tillgodogöras av kraftstationerna i Gesunden. Vidare är avsikten att dessa skall effektiviseras så att en ökad produktion kan erhållas från dem. Enligt vattenkraftsplanen skulle överledningen och effektutbyggnaderna kunna ge ett energitillskott om ca 350 GWh.

Frågan om överledningen och effektutbyggnader i Gammelänge, Krångede och Hammarforsens kraftverk har prövats av Östersunds tingsrätt – vattendomstolen som, under vissa givna förutsättningar, funnit företagen tillåtliga enligt VL. På grund av bestämmelserna i 11 kap. 1 § första stycket punkterna 1 resp. 3 VL skall tillåtligheten av effektutbyggnaderna och överledningen prövas av regeringen. Vattendomstolen har i september 1988 med eget yttrande överlämnat frågan om företagens tillåtlighet till regeringen för avgörande.

Ammeråns överledning samt effektutbyggnaderna ingår i den av riksdagen åren 1984 och 1985 (BoU 1983/84:30, BoU 1985/86:25) beslutade planen för vattenkraftsutbyggnad. Frågan om att hela Ammerån skall ingå i NRL har flera gånger varit föremål för utskottets och riksdagens ställningstagande. Riksdagens beslut har vid varje tillfälle blivit att någon ändring i NRL inte bör göras och att alltså överledningen bör kunna prövas i den ordning VL föreskriver. Som framgått ovan är ärendet föremål för regeringens prövning. Riksdagen bör inte genom ett uttalande styra regeringsprövningen. En sådan ordning bör inte komma i fråga. Enligt vad utskottet erfarit kommer regeringens beredning att vara avslutad tidigast hösten 1989.

Med hänvisning till det nu anförda avstyrker utskottet centerpartiets partimotion Bo307 yrkande 3 samt motionerna Bo508 (c. s. m), Bo509 (fp) yrkande 2, Bo518 (vpk, mp), Bo535 (mp) och Bo537 (mp) yrkande 3, det första och tredje yrkandet såvitt nu är i fråga om att hela *Ammerån* skall ingå i NRL.

I partimotionerna från centerpartiet Bo307 yrkande 3 samt från vänsterpartiet kommunisterna Bo516 och i motion Bo509 (fp) yrkande 2 tas upp en annan del av Indalsälven, nämligen *Hårkan*. Hårkan är för närvarande skyddad uppströms Hotagen. Motionärerna föreslår att NRL ändras så att hela Hårkan undantas från utbyggnad. Tre projekt i Hårkan ingick i vattenkraftsberedningens förslag, nämligen Hotagsströmmen, Edsoxforsen och Högfors. Enligt vattenkraftsplanen skulle ett förverkligande av projekten ge ett energitillskott om ca 160 GWh.

Projektet Högfors har förverkligats. De övriga två projekten bör kunna prövas enligt VL såsom riksdagens beslut tidigare avsett. Motionerna avstyrks, samtliga yrkanden såvitt nu är i fråga.

I centerpartiets partimotion Bo307 yrkande 3 föreslås en ändring i NRL så att projektet *Edänge* i Mellanljusnan skyddas.

Riksdagen beslöt år 1988 om en sådan ändring i NRL som motionärerna nu förordar. Vad i centerpartiets partimotion Bo307 yrkande 3 såvitt nu är i fråga föreslagits är tillgodosett.

I motion Bo509 (fp) yrkande 2 och i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo516 föreslås att Voxnan uppströms Edsbyn skall ingå i NRL.

Detta yrkande har prövats och avstyrkts av utskottet 1986, 1987 och 1988 samt avslagits av riksdagen. Det kan upplysas att för delar av Voxnan gäller ett interimistiskt naturreservat samt att länsstyrelsen i Gävleborgs län i december 1988 beslutat att reservatet skall äga bestånd i ytterligare tre år. Detta beslut har överklagats till regeringen. Beredning av det överklagade ärendet pågår.

Utskottet är inte heller i år berett ändra sitt ställningstagande beträffande *Voxnan uppströms Edsbyn* och föreslå att älvsträckan skall ingå i NRL. Motion Bo509 (fp) yrkande 2 och vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo516 avstyrks, båda yrkandena såvitt nu är i fråga.

I motion Bo509 yrkande 2 föreslås att Meåforsen i Ångermanälven, Klippen i Umeälven och Jaurekaska i Luleälven skall omfattas av NRL-skyddet.

Beträffande dessa tre projekt kan följande upplysningar ges. Klippen förklarades tillåtligt av regeringen den 30 mars 1989. Vad gäller Meåforsen pågår överväganden vid länsstyrelsen i Västernorrlands län om att älvsträckan skall skyddas genom ett permanent naturreservat. Länsstyrelsen avser pröva denna fråga våren 1989. Projektet Jaurekaska har behandlats i vattendomstolen men sedermera återkallats av sökanden.

Med hänvisning till att *Klippen* nu avgjorts av regeringen avstyrks motion Bo509 (fp) yrkande 2 såvitt nu är i fråga utan granskning av dess sakliga innehåll.

Utskottet är inte berett ändra tidigare ställningstaganden beträffande *Meåforsen och Jaurekaska*. Dessa älvsträckor bör inte tas in i NRL. Motion Bo509 (fp) yrkande 2 avstyrks såvitt nu är i fråga.

I tre motioner behandlas den planerade regleringen av *Härjeåsjön och Smedjemorasjön* (Blädjan). I motion Bo519 (vpk, mp) föreslås ett riksdagens tillkännagivande till regeringen om åtgärder för att nå en överenskommen som innebär att regleringen kan undvikas. Ett liknande yrkande förs fram i motion Bo520 (mp). I motion Bo547 (fp) föreslås riksdagen som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om miljöriskerna vid en utbyggnad av Smedjemorasjön i Blädjan och Härjeån.

I svar på en fråga i riksdagen i maj 1988 anförde miljö- och energiministern bl. a. att vattendomstolen meddelat domar beträffande regleringarna och att vattenmålen prövades av vattenöverdomstolen resp. av högsta domstolen. Regeringen har sålunda ingen laglig möjlighet att på nytt ta upp frågan.

Enligt vad utskottet därefter erfarit är målet om Smedjemorasjön numera avgjort i högsta domstolen. Prövningstillstånd meddelades inte. Målet om Härjeåsjön där är under handläggning. Frågan om prövningstillstånd beträffande Härjeåsjön är ännu inte avgjord.

Det är mot bakgrund av de faktiska förhållandena inte meningsfullt att i sak granska förslagen i motionerna. Det finns inte heller någon reell möjlighet för riksdagen att ompröva de i motionerna aktualiserade regleringarna. Motionerna Bo519 (vpk, mp), Bo520 (mp) och Bo547 (fp) avstyrks sålunda.

Att projektet Fliseryd i *Emån* skall undantas från utbyggnad och alltså ingå i NRL föreslås i centerpartiets partimotion Bo307 yrkande 3, i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo516 samt i motionerna Bo509 (fp) yrkande 2 och i Bo537 (mp) yrkande 4.

Ansökan om Fliseryds/Ljungnerholmarnas kraftverk handläggs för närvarande av Växjö tingsrätt – vattendomstolen. Vidare pågår vissa förrättningar inom ramen för det s. k. Emåprojektet. Detta projekt syftar till att minska översvämningar i *Emån*.

Såvitt rör prövningen i vattendomstolen av kraftverksprojektet anser utskottet det inte rimligt eller försvarligt för riksdagen att genom ett uttalande eller på annat sätt påverka denna prövning. Motionerna avstyrks följaktligen.

I den med anledning av proposition 1988/89: 116 väckta motionen Jo31 (s) föreslås riksdagen som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om den föreslagna dämpningen vid Edsforsen i Klarälven. I Klarälven omfattas numera sträckan Höljes—Edebäck av det skydd mot vattenkraftsutbyggnad som NRL ger. Projektet Edsforsen ligger nedströms den skyddade älvsträckan. Motionären anför att den i NRL intagna älvsträckan skulle komma att däckas in och kraftigt korttidsregleras. Markskadorna skulle bli omfattande. I motionen anförts avslutningsvis att vattenkraftsplanen skall genomföras med beaktande bl. a. av de hinder NRL numera utgör.

Det i motionen aktualiserade ärendet har prövats av Vänersborgs tingsrätt – vattendomstolen som bl. a. i yttrande till regeringen anför att projektet berör en älvsträcka som i och för sig måste anses som skyddsvärd men att det dock bör beaktas att vattenföretaget endast avser en effektivisering av en befintlig anläggning och att det ingår i den av riksdagen antagna vattenkraftsplanen. Vidare anförts i yttrandet att vattenreglering i den skyddade älvsträckan inte får ske såvida inte företaget orsakar endast obetydlig miljöpåverkan. Regeln trädde i kraft den 1 juli 1987 och skall enligt ikraftträdandebestämmelserna inte tillämpas på mål som anhängiggjorts hos domstol dessförinnan. Den nu diskuterade ansökan inkom till domstolen i juli 1986. I sitt yttrande anför domstolen att den därför saknar anledning att pröva huruvida miljöpåverkan i den skyddade älvsträckan är att anse som obetydlig.

Utskottet vill erinra om vad i proposition 1985/86: 3 (s. 110) med förslag till NRL anfördes av föredragande statsrådet. Efter att ha refererat ett uttalande av civilutskottet (CU 1977/78: 9) som bl. a. gällde ombyggnader och effektiviseringar i redan befintliga kraftverk och i vilket utskottet ansett att sådana effektiviseringar m. m. under vissa förutsättningar skulle kunna prövas utan hinder av att åtgärden berör ett undantaget område anfördes i propositionen att bl. a. effektiviseringar borde kunna tillåtas om de har endast obetydlig miljöpåverkan. dvs. om åtgärden endast i ringa utsträckning påverkar de bevarandevärden som utgjort motiv för att älven eller älvsträckan skall undantas från vattenkraftsutbyggnad.

Det nu diskuterade ärendet ligger hos regeringen för avgörande. Det kan naturligtvis inte komma i fråga att riksdagen genom ett uttalande nu knyter andra motiv till lagstiftningen än de som redan nu vägleder den.

Skulle en lagändring anses lämplig eller erforderlig får denna fråga tas upp i annan ordning. En sådan ändring blir inte tillämplig på det i motionen aktualiserade ärendet.

Till förtydligande av vad vattendomstolen anfört om ikraftträdandebestämmelserna vill utskottet erinra om sitt uttalande i betänkande BoU 1986/87: 3 (s. 41) i samband med att bestämmelserna föreslogs. Där anförde utskottet att för det fall riksdagen beslutar att 3 kap. 6 § NRL skall omfatta vattenområde eller älvsträcka som då (oktober 1986) ej omfattas av FRP-riktlinjerna, NRL bör förses med en övergångsbestämmelse i avsikt att motverka retroaktiv lagstiftning.

Då det sålunda inte bör komma i fråga att riksdagen genom ett uttalande påverkar den pågående regeringsprövningen föreslår utskottet att riksdagen avslår motion Jo31 (s) om projektet *Edsforsen*. De lagbestämmelser och de motiv som knutits till lagstiftningen vägleder givetvis regeringens kommande ställningstagande.

I proposition 1988/89: 116 tas upp frågan om planen för vattenkraftsutbyggnad. Riksdagen bereds tillfälle att ta del av vad i propositionen (s. 21–24) anförs om planen. I propositionen erinras om att riksdagen åren 1984 och 1985 lade fast en plan för vattenkraftsutbyggnad (prop. 1983/84: 160, BoU 30 och prop. 1984/85: 120, BoU 25) innehållande projekt m. m. motsvarande 3,8 TWh/år i syfte att säkerställa en utbyggnad av vattenkraft omfattande minst 2,5 TWh/år till mitten av 1990-talet. Åt statens energiverk har uppdragits att följa genomförandet av planen. Verket arbetar med planen sammanfattas i propositionen (s. 23) på följande sätt:

1. *Planerade och oklara projekt* – verket klarlägger utbyggnadsförutsättningarna med berörda intressenter för 3 projekt om sammanlagt ca 150 GWh/år.

2. *Ej undantagna vattenområden* – inför 1990 års avstämning av elförsörjningsläget i samband med kärnkraftsavvecklingens inledning utreder verket den ekonomiska vattenkraftspotentialen i ej undantagna vattenområden.

3. *Vissa länsstyrelsers samråd med verket* – inför vissa länsstyrelsers samråd med statens energiverk om vattenkraftsplanens projekt i kommunernas översiktsplanering till den 1 juli 1990 avser verket kontakta dessa länsstyrelser hösten 1988.

4. *Kommunernas översiktsplanering* – verket avser delta i plan- och bostadsverkets konferens hösten 1988 om vattenkraftsplanens preciserade projekt och deras behandling i kommunernas översiktsplanering.

5. *Naturreservat* – verket avser kontakta de länsstyrelser som lagt interimistiska naturreservat kring projekt i vattenkraftsplanen eller som förbereder definitiva naturreservat kring sådana projekt för att diskutera riksintressena inom vattenkraftsplanen.

6. *Vattendomstolarna* – verket avser att i samarbete med domstolsverket kartlägga de olika vattendomstolarnas praxis avseende remissinstanser.

Föredragande statsrådet anför att verkets överväganden i huvudsak överensstämmer med dem som gjordes i förra vårens energipolitiska proposition och att det därför för närvarande inte finns behov att överväga en

I tre motioner väckta med anledning av propositionen tas ur olika aspekter upp frågan om vattenkraftsplanen. Det gäller motionerna Jo29 (mp) yrkande 10, Jo30 (fp) yrkande 3 och Jo32 (c) yrkande 1. Dessutom behandlas en fråga med anknytning till planen i den under allmänna motionstiden 1989 väckta motionen Bo509 (fp) yrkande 1.

I motion Jo32 (c) anförs att centerpartiet, i samband med att planen ursprungligen behandlades år 1984, framhöll vikten av att man optimalt utnyttjade möjligheterna till effektiviseringar och upprustningar av befintliga vattenkraftverk. Motionärerna anför också att behovet för att nå det uppsatta målet om 2,5 TWh/år enligt deras mening bör kunna klaras om planen innehåller projekt motsvarande 3,0 TWh/år. Ett riksdagens tillkännagivande till regeringen om vad i motionen anförts om planen yrkas i motionen.

Utskottet anför följande. I vattenkraftsplanen ingår effektiviseringar av befintliga vattenkraftverk i storleksordningen 300–400 GWh/år. Utbyggnadsläget är att tillskottet genom effektiviseringar till mitten av 1990-talet beräknas bli ca 250 GWh/år. Utskottet delar motionärernas uppfattning om vikten av att effektiviseringar och upprustningar av befintliga vattenkraftverk kommer till stånd i enlighet med vad som tidigare avsetts. Som framgått av vad nu redovisats innebär planen att också effektiviseringar skall komma till stånd i inte ringa omfattning. Det finns därför enligt utskottets mening inte skäl för riksdagen att göra det i motionen förordade tillkännagivandet om vikten av att *effektiviseringar av vattenkraftverk* kommer till stånd. Ett fullföljande av planens intentioner innebär att vad i motionen såvitt nu är i fråga anförts kommer att tillgodoses. Riksdagen bör med avslag på motionen lägga propositionen i denna del till handlingarna.

Inte heller finner utskottet tillräckliga skäl föreligga att minska *omfattningen av planen för vattenkraftsutbyggnad* från 3,8 TWh/år till 3,0 TWh/år. Riksdagen bör stå kvar vid sitt tidigare beslut om planens omfattning. Motion Jo32 (c) yrkande 1 avstyrks även i denna del. Propositionen bör läggas till handlingarna såvitt nu är i fråga.

I motion Bo509 (fp) yrkande 1 behandlas *vattenkraftens roll i energibalansen*. Motionärerna föreslår ett riksdagens tillkännagivande till regeringen om att någon vattenkraftsutbyggnad utöver den produktionsnivå, ca 66 terrawattimmar (TWh), som riksdagen uttalat sig för inte skall ske.

Utskottet har behandlat motsvarande motionsyrkande åren 1985, 1986, 1987 samt 1988 och därvid bl. a. anför att energipolitiken skall föras med fasthet och konsekvens och att det inte är lämpligt eller erforderligt med ett tillkännagivande enligt motionärernas förslag. Det kan i sammanhanget erinras om att i den energiproposition som riksdagen behandlade år 1988 (prop. 1987/88: 90 s. 67) anfördes att det bör finnas goda förutsättningar för en vattenkraftsutbyggnad motsvarande minst 2,5 TWh/år till mitten av 1990-talet inom ramen för de av riksdagen fastställda riktlinjerna.

Såvitt utskottet kan bedöma har motionärerna inte framfört några nya

argument till stöd för sitt förslag. Inga ytterligare omständigheter har alltså tillkommit, som ger utskottet anledning ändra sitt ställningstagande. Riksdagen bör med avslag på motionen lägga propositionen till handlingarna även i denna del.

I motion Jo30 (fp) yrkande 3 såvitt nu är i fråga framhålls att det är med viss oro man bör se på energiverkets planerade åtgärd (punkt 6, s. 14 ovan) om att verket i samarbete med domstolsverket avser att kartlägga de olika domstolarnas praxis avseende remissinstanserna.

I VL anges (13 kap. 23 §) att bl. a. ett exemplar av ansökningshandlingarna i princip skall sändas till kammarkollegiet och fiskeristyrelsen. Kungörelse om vattenföretaget skall också sändas till berörda kommuner och till länsstyrelsen och andra statliga myndigheter vars verksamhet berörs av vattenföretaget. I övrigt har vattendomstolen att avgöra omfattningen av remissen.

Såvitt kan bedömas torde den nu refererade ordningen vara i allt väsentligt ändamålsenlig. Även om VL primärt inte faller inom bostadsutskottets beredningsområde vill utskottet som sin mening uttala att det inte torde föreligga några mera uttalade behov att ändra nu gällande ordning beträffande *vattendomstolarnas praxis avseende remissinstanser*. Den förordade översynen bör kunna undvaras. Riksdagen bör med anledning av propositionen och motion Jo30 (fp) yrkande 3 såvitt nu är i fråga som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet nu anfört.

Ytterligare en fråga tas upp i motion Jo30 (fp) yrkande 3 såvitt nu är i fråga. Det gäller vad i propositionen (punkt 5, s. 14 ovan) refererats om att energiverket avser kontakta de länsstyrelser som lagt naturreservat kring projekt i vattenkraftsplanen. Verket avser diskutera riksintressena inom planen med berörda länsstyrelser. Motionärerna finner det inte lämpligt att energiverket aktivt skall motverka bildandet av naturreservat.

Vad i propositionen anförts ger enligt utskottets mening inte belägg för den av motionärerna framförda uppfattningen om att verket aktivt skulle motverka *bildandet av naturreservat*. Att de överväganden som förutskickas i propositionen kommer till stånd finner utskottet motiverat. Det är en instruktionsenlig uppgift för energiverket att följa utvecklingen av energipolitiken och företa de utredningar som kan anses erforderliga. Det kan sålunda finnas skäl att närmare studera hur naturvårdslagstiftningen och NRL skall handhas på regional och lokal nivå. Motion Jo30 (fp) yrkande 3 avstyrks såvitt nu är i fråga. Proposition 1988/89: 116 bilaga I i motsvarande del bör läggas till handlingarna.

Ett tillkännagivande om att sysselsättning inte skall vara ett skäl för att bygga ut vattenkraft förordas i motion Jo29 (mp) yrkande 10.

Med anledning av motionen bör erinras om att utskottet när vattenkraftsplanen behandlades år 1984 anförde (BoU 1983/84: 30 s. 12 – 13) att den borde utformas så att största möjliga hänsyn tas till miljöaspekterna och till de lokala sysselsättningseffekterna. Bl. a. dessa uttalanden vägleder prövningen av huruvida vattenkraftsföretag skall komma till utförande. Uttalandena redovisas också i den nu aktuella propositionen. Riksdagens nu refererade uttalande kan anses i viss mån förenligt med den uppfattning motionärerna för fram. Utskottet vill tillägga att avgörande för bedöm-

ningen av om ett projekt skall förverkligas naturligtvis är den energipolitiska aspekten.

1988/89:BoU12

Ett tillkännagivande kan dock inte anses erforderligt. Motion Jo29 (mp) yrkande 10 om *sysselsättningsaspekterna vid vattenkraftsutbyggnad* avstyrks sålunda. Propositionen läggs till handlingarna i motsvarande del.

Ytterligare ett yrkande i motion Jo29 (mp) har hänvisats till bostadsutskottet. Det gäller yrkande 6 i vilket förordas ett tillkännagivande om att ingen utbyggnad av vattenkraft skall ske förrän Svenska naturskyddsföreningen och Älvräddarna har klarlagt förutsättningarna för utbyggnad av vattenkraften till Sveriges energiföreningars riksorganisation.

Det finns enligt utskottets mening inte skäl till annat antagande än att regeringen i det fortsatta arbetet med vattenkraftsplanen införskaffar relevant underlagsmaterial och då även det som motionärerna efterlyser. Ett riksdagens tillkännagivande härom är vid en sådan uppfattning inte erforderligt. Motion Jo29 (mp) yrkande 6 om *synpunkter från vissa intresseorganisationer* avstyrks alltså av utskottet.

Slutligen behandlar utskottet motion Bo541 (c). I denna motion föreslås riksdagen uttala att Vättern skall vara riksobjekt som färskvattentäkt enligt NRL och att insjön skall omgärdas med speciella skyddsbestämmelser.

Jordbruksutskottet hade förra året att ta ställning till motioner (s) och (c) i vilka togs upp behovet av åtgärder mot föroreningar i Vättern. Utskottet avstyrkte motionerna med motiveringen att Vättern med öar och strandområden åtnjuter skydd enligt 3 kap. 2 § NRL samt med hänvisning till de ökade satsningar inom programmet för övervakning av miljö kvalitet som enligt regeringen borde ske. I detta sammanhang avses den marina grund- och sektorsforskningen förstärkas.

Bostadsutskottet har ovan sammanfattningsvis redovisat att ansvaret för hur bl. a. våra miljövärden skyddas främst ligger på kommunerna. Det bör emellertid också erinras om att länsstyrelserna, när fråga är om riksintresse enligt NRL, har att utöva kontroll beträffande områden av riksintressen (12 kap. PBL). De regler som finns bl. a. i PBL och NRL samt de ovan nämnda åtgärder som regeringen förutskickat avseende forskningen om den marina miljön får anses vara till fyllest för att den fråga om skydd för *Vättern* som aktualiserats genom motion Bo541 (c) kommer att beaktas i vederbörlig omfattning. Motionen avstyrks därför.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *skogsvårdslagen och lagen om skötsel av jordbruksmark*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo551,

2. beträffande *avvägningar mellan NRL och utvecklingen av befintliga tätorter m. m.*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo537 yrkande 2 såvitt nu är i fråga,

3. beträffande *mineralutvinning i de obrutna fjällområdena*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo304 yrkande 1 och 1988/89:Bo537 yrkande 2 detta yrkande såvitt nu är i fråga,

4. beträffande *klarläggande av vissa intressen som NRL har att tillgodose*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo553,

5. beträffande *deponering av kolaska*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo533,

6. beträffande *utvidgning av det kommunala vetot*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo29 yrkandena 8 och 11 samt 1988/89:Jo860 yrkande 18,

7. beträffande *naturvårdsverkets lista över riksintressanta områden*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo534,

8. beträffande *ansvaret för NRL på central nivå*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo301 yrkande 2 och 1988/89:Bo537 yrkande 5,

9. beträffande *förklaring av de fyra huvudälvarna m. fl. som nationalälvar*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo509 yrkande 3 och 1988/89:Bo552,

10. beträffande *Ammerån*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo307 yrkande 3, 1988/89:Bo508, 1988/89:Bo509 yrkande 2, 1988/89:Bo518, 1988/89:Bo535 och 1988/89:Bo537 yrkande 3 det första och tredje yrkandet såvitt nu är i fråga,

11. beträffande *Hårkan*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo307 yrkande 3, 1988/89:Bo509 yrkande 2 och 1988/89:Bo516 samtliga yrkanden såvitt nu är i fråga,

12. beträffande *Edänge*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo307 yrkande 3 såvitt nu är i fråga,

13. beträffande *Voxnan uppströms Edsbyn*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo509 yrkande 2 och 1988/89:Bo516 de båda yrkandena såvitt nu är i fråga,

14. beträffande *Klippen*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo509 yrkande 2 såvitt nu är i fråga,

15. beträffande *Meåforsen och Jaurekaska*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo509 yrkande 2 såvitt nu är i fråga,

16. beträffande *Härjeåsjön och Smedjemorasjön*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo519, 1988/89:Bo520 och 1988/89:Bo547,

17. beträffande *Emån*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo307 yrkande 3.

1988/89:Bo509 yrkande 2, 1988/89:Bo516 och 1988/89:Bo537 yrkande 4 de tre förstnämnda yrkandena såvitt nu är i fråga, 1988/89:BoU12

18. beträffande *Edsforsen*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo31,

19. beträffande *effektiviseringar av vattenkraftverk*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo32 yrkande 1 såvitt nu är i fråga och lägger proposition 1988/89:116 bilaga 1 i denna del till handlingarna,

20. beträffande *omfattningen av planen för vattenkraftsutbyggnad*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo32 yrkande 1 såvitt nu är i fråga och lägger proposition 1988/89:116 bilaga 1 i denna del till handlingarna,

21. beträffande *vattenkraftens roll i energibalansen*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo509 yrkande 1 och lägger proposition 1988/89:116 bilaga 1 i denna del till handlingarna,

22. beträffande *vattendomstolarnas praxis avseende remissinstanser*

att riksdagen med anledning av proposition 1988/89:116 bilaga 1 i denna del och motion 1988/89:Jo30 yrkande 3 såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

23. beträffande *bildandet av naturreservat*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo30 yrkande 3 såvitt nu är i fråga och lägger proposition 1988/89:116 bilaga 1 i denna del till handlingarna,

24. beträffande *sysselsättningsaspekterna vid vattenkraftsutbyggnad*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo29 yrkande 10 och lägger proposition 1988/89:116 bilaga 1 i denna del till handlingarna,

25. beträffande *synpunkter från vissa intresseorganisationer*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo29 yrkande 6,

26. beträffande *Vättern*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo541.

Stockholm den 2 maj 1989

På bostadsutskottets vägnar

Oskar Lindkvist

Närvarande: Oskar Lindkvist (s), Knut Billing (m), Lennart Nilsson (s), Erling Bager (fp), Hans Göran Franck (s), Bertil Danielsson (m), Nils Nordh (s), Rune Evensson (s), Gunnar Nilsson (s), Jan Sandberg (m), Rune Thorén (c), Jan Strömdahl (vpk), Britta Sundin (s), Berndt Ekholm (s), Siw Persson (fp), Birger Andersson (c) och Krister Skånberg (mp).

1. Skogsvårdslagen och lagen om skötsel av jordbruksmark (mom. 1)

Jan Strömdahl (vpk) och Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 5 börjar med "Denna fråga" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Enligt lagen om hushållning med naturresurser skall "Marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt — — — användas så att en från ekologisk och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning främjas". Detta gäller dock inte uttryckligen jord- och skogsbruket vars lagstiftning inte är underordnad naturresurslagens hushållningsaspekter. På senare tid har de areella näringarnas miljökonsekvenser alltmer blivit kända och besvärande. Utskottet anser därför att jordbruks- och skogsvårdslagstiftningen nu skall inordnas under naturresurslagstiftningen så att dessa näringar får en skärpt skyldighet att ta hänsyn till värdefull och ekologiskt känslig natur och övriga krav på hushållning enligt NRL.

Regeringen bör lämna riksdagen ett förslag till lagändringar i enlighet med vad nu anförs. Detta bör riksdagen med anledning av vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo551 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 1 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1. beträffande *skogsvårdslagen och lagen om skötsel av jordbruksmark*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo551 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Avvägningar mellan NRL och utvecklingen av befintliga tätorter m. m. (mom. 2)

Jan Strömdahl (vpk) och Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar med "Utskottet kan" och slutar med "i fråga" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att det finns anledning att skärpa det skydd NRL bör ge de geografiska områden som är uppräknade i 3 kap. 2—6 §§ NRL. Att natur- och kulturvärden väger lätt i jämförelse med exploateringsintressen visar prövningen av motorvägsbygget vid Ljungskile. Utskottet tillstyrker således förslaget i motion Bo537 (mp) yrkande 2 såvitt nu är i fråga och föreslår att 3 kap. 1 § andra stycket första meningen NRL utgår. Den nu förordade lagändringen bör träda i kraft den 1 juni 1989.

dels att moment 2 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

2. beträffande *avvägningar mellan NRL och utvecklingen av befintliga tätorter m. m.*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo537 yrkande 2 såvitt nu är i fråga

- a) beslutar i vad avser naturresurslagen att 3 kap. 1 § andra stycket första meningen skall utgå ur lagtexten,
 b) beslutar att den under a föreslagna ändringen skall träda i kraft den 1 juni 1989.

3. Mineralutvinning i de obrutna fjällområdena (mom. 3)

Erling Bager (fp), Jan Strömdahl (vpk), Siw Persson (fp) och Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar med "Förslaget i" och på s. 7 slutar med "av näringsutskottet" bort ha följande lydelse:

I folkpartiets partimotion Bo304 yrkande 1 föreslås en ändring i NRL så att mineralutvinning inte skall kunna ske i de obrutna fjällområdena. Även miljöpartiets partimotion Bo537 yrkande 2 såvitt nu är i fråga omfattar denna fråga.

Utskottet delar uppfattningen om att NRL bör ändras så att mineralutvinning i princip inte kan ske inom de obrutna fjällområdena. NRL har onekligen brister i detta avseende något som är i högsta grad otillfredsställande. Det är viktigt att det svenska fjällområdet ges ett fullgott och varaktigt skydd mot mineralutvinning.

3 kap. 1 § sista meningen i NRL lyder: "Om det finns särskilda skäl utgör bestämmelserna heller inte hinder för anläggningar för utvinning av sådana fyndigheter av ämnen eller material som avses i 2 kap. 7 § andra stycket."

Med hänvisning till detta lagrum blir det möjligt att tillåta sådana ingrepp i de obrutna fjällområdena att vissa oersättliga värden som finns där kommer att urholkas eller helt försvinna. Att så får ske kan inte accepteras. Riksdagen bör med anledning av folkpartiets partimotion Bo304 yrkande 1 och miljöpartiets partimotion Bo537 yrkande 2 detta yrkande såvitt nu är i fråga som sin mening ge regeringen till känna att NRL bör ändras i nu berört avseende. Riksdagen bör föreläggas förslag till ändring i NRL i enlighet med vad nu anförts.

dels att moment 3 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

3. beträffande *mineralutvinning i de obrutna fjällområdena* att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo304 yrkande 1 och 1988/89:Bo537 yrkande 2 detta yrkande såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

4. Klarläggande av vissa intressen som NRL har att tillgodose (mom. 4)

Knut Billing, Bertil Danielsson och Jan Sandberg (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar med "Ett motsvarande" och slutar med "motion Bo553 (m)" bort ha följande lydelse:

Riksdagen gjorde vid behandlingen av NRL motivuttalanden om möj-

ligheterna att genom förtätning och komplettering av bebyggelsen bl. a. i våra skärgårdssamhällen behålla den kulturbygd som där finns och som ur olika synpunkter är betydelsefull för många människor. I propositionen med förslag till NRL anfördes i fråga om fritidsbebyggelsen att den starka restriktiviteten i fråga om tillkomsten av ny sådan bebyggelse skulle kunna eftersättas då det gällde komplettering av befintlig bebyggelse. Riksdagen hade ingen erinran mot vad i propositionen i denna del anförts.

Som framhålls i motion Jo436 (m) har trots gjorda uttalanden av regering och riksdag den förtätning och komplettering som ansågs lämplig inte kommit till stånd. Riksdagen bör upprepa sina tidigare uttalanden och fästa uppmärksamheten på de planeringsriktlinjer som bör vägleda utformningen av skärgårdssamhällena. Kommunerna bör informeras om statsmakternas inställning i nu berört avseende. Ett tillkännagivande enligt förslaget i motion Bo553 (m) bör sålunda göras.

dels att moment 4 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

4. beträffande *klarläggande av vissa intressen som NRL har att tillgodose*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo553 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

5. Deponering av kolaska (mom. 5, motiveringen)

Jan Strömdahl (vpk) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar med "Som framgått" och slutar med "nu anförts" bort ha följande lydelse:

Som framgått av vad nu redovisats har beslut i det av motionärerna aktualiserade ärendet fattats. På denna grund avstyrker utskottet motion Bo533 (mp). Utskottet finner det dock motiverat att påpeka att det kommunala vetot bör omfatta alla delar av de anläggningar för eldnings med fossilt bränsle som kräver en lokalisering enligt 4 kap. 1 § punkt 7 NRL. Enligt den hantering som förevarit i det aktuella fallet har själva kolkraftverkets lokalisering i Stockholms kommun prövats enligt 4 kap. NRL men inte det tillhörande asklagret i Upplands-Bro kommun.

6. Deponering av kolaska (mom. 5)

Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar med "Som framgått" och slutar med "nu anförts" bort ha följande lydelse:

I planlagstiftningen, av vilken NRL är en betydelsefull del, läggs ett stort ansvar på kommunerna när det gäller genomförandet. Bl. a. har kommunerna enligt NRL tillagts möjligheten att genom det s. k. kommunala vetot förhindra att vissa anläggningar kommer till stånd. Vetot gäller bl. a. fossilt eldade anläggningar med en tillförd effekt om minst 200 megawatt. Vetot bör som framhålls i motion Bo533 (mp) också omfatta deponering av den kolaska som blir följd av eldnings. Det ovan och i motionen anförda

exemplet i Upplands-Bro kommun ger belägg för att vad i motionen förordas är i högsta grad relevant.

Riksdagen bör föreläggas förslag i enlighet med vad nu anförts. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 5 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

5. beträffande *deponering av kolaska*
att riksdagen med anledning av 1988/89:Bo533 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

7. Utvidgning av det kommunala vetot (mom. 6, motiveringen)

Jan Strömdahl (vpk) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar med "Utskottet är" och slutar med "yrkande 18" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner inte anledning att föreslå att det kommunala vetot utvidgas till vattenkraftsanläggningar genom en ändring av NRL. En sådan ordning skulle innebära att regeringen först skulle ta ställning till varje projekt som en lokaliseringsfråga.

Utskottet vill däremot påpeka att redan enligt gällande lagstiftning är det kommunerna som har den avgörande makten över användningen av mark och vatten genom det kommunala planmonopolet. Länsstyrelserna kan ingripa i planprocessen när det handlar om hälsa och säkerhet, riksintressen och mellankommunala frågor.

En kommun som vill bevara en älvsträcka outbyggd kan således reglera markanvändningen via detaljplan eller områdesbestämmelser förankrade i en översiktsplan. Genom länsstyrelsen vägs olika kommuners intressen och olika slags riksintressen mot varandra. Beslut enligt vattenlagen får inte strida mot gällande detaljplan/områdesbestämmelser.

Vad gäller frågan om förbud mot utbyggnad av vattenkraft i alla orörda älvar finner utskottet att ett sådant strider mot principen om starkt lokalt inflytande i enlighet med ovanstående beskrivning. Motionen avstyrks med hänvisning till det anförda.

8. Utvidgning av det kommunala vetot m. m. (mom. 6)

Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar med "Utskottet är" och slutar med "yrkande 18" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motionerna Jo29 (mp) yrkandena 8 och 11 och i miljöpartiets partimotion Jo860 yrkande 18 finns anledning för riksdagen att göra ett uttalande av innebörden att kommunerna skall ges vetorätt mot utbyggnad av vattenkraft i den egna kommunen. Även beträffande denna fråga bör riksdagen med anledning av motionerna som sin mening ge regeringen till känna vad nu anförts om en utvidgning av vetot. Riksdagen bör alltså skyndsamt föreläggas ett förslag om ändring i NRL i nu berört avseende.

dels att moment 6 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

6. beträffande *utvidgning av det kommunala vetot m. m.*
att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Jo29 yrkandena 8 och 11 samt 1988/89:Jo860 yrkande 18 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

9. Naturvårdsverkets lista över riksintressanta områden (mom. 7)

Erling Bager och Siw Persson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med "Det är" och slutar med "det anförda" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner det väsentligt och väl motiverat att en översyn görs i syfte att undersöka hur naturvårdsintresset i NRL kan förstärkas.

Vad utskottet nu anfört bör riksdagen med anledning av motion Bo534 (mp) som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 7 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

7. beträffande *naturvårdsverkets lista över riksintressanta områden*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo534 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

10. Naturvårdsverkets lista över riksintressanta områden (mom. 7)

Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med "Det är" och slutar med "det anförda" bort ha följande lydelse:

Naturvårdsverkets lista över riksintressanta områden bör, som framhålls i motion Bo534 (mp), stadfästas i lag. Områdena bör skyddas i NRL på samma sätt som de älvsträckor och vattenområden som undantagits från utbyggnad. Ett förslag i frågan bör föreläggas riksdagen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 7 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

7. beträffande *naturvårdsverkets lista över riksintressanta områden*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo534 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

11. Ansvar för NRL på central nivå (mom. 8)

Erling Bager och Siw Persson (båda fp) och Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med "Mot ett" och slutar med "yrkande 5 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Som tidigare framhållits i reservation (fp) bör ansvaret för NRL ligga

hos naturvårdsverket som ju har att bevaka hur naturresurserna utnyttjas. Det påtagliga samband som finns mellan miljöfrågorna och frågor om hushållning med naturresurser är ett starkt motiv för den uppfattning som förs fram i folkpartiets partimotion Bo301 yrkande 2 och i miljöpartiets partimotion Bo37 yrkande 5 om att naturvårdsverket skall ha ansvaret även för NRL. Ett riksdagens tillkännagivande i enlighet med vad i de nu behandlade motionerna föreslås bör göras av riksdagen.

dels att moment 8 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

8. beträffande *ansvaret för NRL på central nivå*
att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo301 yrkande 2 och 1988/89:Bo537 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

12. Förklaring av de fyra huvudälvarna m. fl. som nationalälvar (mom. 9)

Erling Bager (fp), Rune Thorén (c), Siw Persson (fp), Birger Andersson (c) och Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med "Motsvarande yrkanden" och slutar med "det anförda" bort ha följande lydelse:

De fyra huvudälvarna samt vissa andra älvar skulle ges ett ökat skydd om de förklarades som nationalälvar. En sådan åtgärd skulle göra det möjligt att skydda inte bara själva älvarna utan även miljön i deras närhet. En förklaring som nationalälvar skulle dessutom vara av stort symbolvärde och ge tyngd åt det bevarandevärde som dessa älvar enligt riksdagens mening har.

Utskottet delar uppfattningen i motionerna Bo509 (fp) och Bo552 (mp) och föreslår ett tillkännagivande till regeringen i frågan.

dels att moment 9 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

9. beträffande *förklaring av de fyra huvudälvarna m. fl. som nationalälvar*
att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo509 yrkande 3 och 1988/89:Bo552 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

13. Ammerån (mom. 10)

Erling Bager (fp), Rune Thorén (c), Jan Strömdahl (vpk), Siw Persson (fp), Birger Andersson (c) och Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med "Frågan om" och slutar med "i NRL" bort ha följande lydelse:

I reservationer till betänkandena BoU 1983/84:30, BoU 1984/85:25, BoU 1986/87:3 och 9 samt BoU 1987/88:15 har utförligt motiverats varför Ammerån i Indalsälven bör ingå i NRL och därmed undantas från utbyggnad. I dessa reservationer anfördes bl. a. följande.

I reservation 4 (c), (fp) och (vpk) till betänkande BoU 1983/84: 30 erinrades att projektet avstyrktes bl.a. av fiskeristyrelsen, naturvårdsverket, riksantikvarieämbetet, kammarkollegiet och Älvräddarnas samorganisation. Ammerån, som i dag är helt outbyggd, har bedömts vara en av de mest skyddsvärda älvsträckorna i landet. Ragunda kommun har framhållit vikten av att ytterligare utredningar görs om projektet. Vattenkraftberedningen konstaterade år 1983 att projektet medförde konflikter med motstående intressen. Ammerån är landets kalkrikaste älv och det vattendrag som längst kan motstå försurningen.

Utskottet delar vad remissinstanserna och vattenkraftberedningen anfört om att projektet är i högsta grad skyddsvärt. Den uppfattningen som i skilda sammanhang förts fram och som går ut på att överledningen är en förutsättning för om- och tillbyggnad av kraftstationerna Krångede—Gammalänge, Hammarforsen, Svarthålsforsen och Stadsforsen i Indalsälven nedströms Gesunden har tidigare tillbakavisats. Att effektiviseringarna kan ske och kommer att ske även om Ammeråns överledning inte genomförs anfördes i den ovannämnda reservationen. Där anfördes att moderniseringen av Svarthålsforsen pågår. Det kan tilläggas att i propositionen anges att vattenfallsverket fått tillstånd enligt VL till ombyggnad m. m. av Stadsforsen 4. Det nu anförda visar att vad som anfördes i reservationen i denna del har besannats.

Vid behandlingen i bostadsutskottet av frågan om Ammerån (BoU 1986/87:9) konstaterades bl.a. att kommunfullmäktige i Ragunda kommun den 13 maj 1986 enhälligt sagt nej till överledningen. Denna omständighet tillsammans med det faktum att effektiviseringarna av befintliga kraftverk kommer till stånd utan att överledningen genomförs är ytterligare argument för att låta Ammerån omfattas av NRL. Motiven för att inte genomföra överledningen har sålunda vunnit i styrka.

I samband med den nu aktuella behandlingen har företrädare för Ragunda kommun och Älvräddarnas samorganisation lämnat ytterligare synpunkter och understrukt vad tidigare uttalats om vikten av att *hela* Ammerån tas in i NRL.

Utskottet föreslår att riksdagen med anledning av centerpartiets partimotion Bo307 yrkande 3 samt motionerna Bo508 (c, s, m), Bo509 (fp) yrkande 2, Bo518 (vpk, mp), Bo535 (mp) och Bo537 (mp) det första och tredje yrkandet såvitt nu är i fråga antar en ändring av NRL i avsikt att förhindra att överledningen kommer till stånd.

dels att moment 10 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

10. beträffande *Ammerån*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo307 yrkande 3, 1988/89:Bo508, 1988/89:Bo509 yrkande 2, 1988/89:Bo518, 1988/89:Bo535 och 1988/89:Bo537 yrkande 3 det första och tredje yrkandet såvitt nu är i fråga

a) beslutar anta en ändring i 3 kap. 6 § första stycket i lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m. m. av innebörden i vad avser Indalsälven att orden "uppströms Överammer" utgår ur lagtexten.

b) beslutar att den under a föreslagna ändringen skall träda i kraft den 1 juni 1989,

14. Hårkan (mom. 11)

Erling Bager (fp), Rune Thorén (c), Jan Strömdahl (vpk), Siw Persson (fp), Birger Andersson (c) och Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med "Projektet Högfors" och slutar med "i fråga" bort ha följande lydelse:

I en reservation (fp, c, vpk) till bostadsutskottets betänkande BoU 1983/84:30 och BoU 1984/85:25 har redovisats motiv för att undanta Hårkan från utbyggnad. Bl. a. redovisades att en massiv lokal och regional opinion motsatte sig att projekten fördes till planen. Samma uppfattning redovisades av tunga centrala myndigheter, politiska organisationer och Älvräddarnas samorganisation. Skäl för att inte bygga ut älvsträckan är bl. a. dess läge nära Östersund, dess tillgänglighet och dess betydelse för fiske och kulturminnesvård.

Vad tidigare anförts står fast. Även Hårkan bör omfattas av det skydd NRL ger. I 3 kap. 6 § bör därför beträffande Indalsälven ordet "Hotagen" utbytas mot ordet "Högfors".

Vad nu anförts innebär en anslutning till motionerna från (c), (fp) och (vpk).

dels att moment 11 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

11. beträffande *Hårkan*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo307 yrkande 3, 1988/89:Bo509 yrkande 2 och 1988/89:516 samtliga yrkande såvitt nu är i fråga

a) beslutar anta en ändring i 3 kap. 6 § lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m. av innebörden i vad avser Indalsälven att ordet "Hotagen" ersätts av ordet "Högfors",

b) beslutar att den under a föreslagna ändringen skall träda i kraft den 1 juni 1989,

15. Voxnan uppströms Edsbyn (mom. 13)

Erling Bager (fp), Rune Thorén (c), Jan Strömdahl (vpk), Siw Persson (fp), Birger Andersson (c) och Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "Utskottet är inte heller" och slutar med "båda yrkandena såvitt nu är i fråga" bort ha följande lydelse:

Att riksdagen har beslutat undanta Hylströmmen i Voxnan är tillfredsställande. Emellertid har Voxnan därutöver stora bevarandevärden. Det finns därför goda skäl för riksdagen att ge sin anslutning till motionsförslag i vilka förordas att "Voxnan uppströms Edsbyn" skall undantas från utbyggnad. Utskottet tillstyrker med det anförda motion Bo509 (fp) yrkande 2 och vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo516 båda yrkandena såvitt nu är i fråga.

dels att moment 13 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1988/89:BoU12

13. beträffande *Voxnan uppströms Edsbyn*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo509 yrkande 2 och 1988/89:Bo516 båda yrkandena såvitt nu är i fråga

a) beslutar anta en ändring i 3 kap. 6 § lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m. av innebörden i vad avser Ljusnan att orden "Hylströmmen i Voxnan" byts ut mot orden "Voxnan uppströms Edsbyn",

b) beslutar att den under a föreslagna ändringen skall träda i kraft den 1 juni 1989,

16. Meåforsen och Jaurekaska (mom. 15)

Erling Bager (fp), Jan Strömdahl (vpk), Siw Persson (fp) och Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "Utskottet är inte berett" och slutar med "avstyrks såvitt nu är i fråga" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motion Bo509 (fp) yrkande 2 såvitt nu är i fråga om att Meåforsen i Ångermanälven och Jaurekaska i Luleälven bör ingå i NRL. I reservationer till betänkandena BoU 1983/84: 30, BoU 1984/85: 25, BoU 1986/87: 3 och 9 till vilka hänvisas har dessa ställningstaganden motiverats.

Riksdagen bör skyndsamt föreläggas förslag så att dessa älvsträckor kommer att omfattas av NRL. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 15 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

15. beträffande *Meåforsen och Jaurekaska*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo509 yrkande 2 såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

17. Härjeåsjön och Smedjemorasjön (mom. 16)

Erling Bager (fp), Rune Thorén (c), Jan Strömdahl (vpk), Siw Persson (fp), Birger Andersson (c) och Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "I svar" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

En massiv folkopinion i Sveg och Lillhårdalsbygden har, liksom Härjedalens kommun, sedan 15 år tillbaka sökt förhindra en utbyggnad av Svedjemorasjön och reglering av Härjeån.

År 1984 medgav regeringen att tillstånd enligt vattenlagen fick lämnas till Smedjemorasjöns reglering och till Härjeåns års- och korttidsreglering. Regeringen har därefter inte ansett sig ha möjlighet att ånyo ta upp tillåtlighetsfrågan sedan vattendomstolen meddelat sitt beslut om tillstånd år 1987. Miljö- och energiministern har i riksdagen den 30 maj 1988

uttalat att lagliga förutsättningar att ändra regeringens beslut i tillståndsfrågan inte föreligger. 1988/89:BoU12

I det läge som nu inträffat bör prövas möjligheten att söka få till stånd en överenskommelse med bolagen genom Ljusnan/Voxnans regleringsför-
ening att man avbryter påbörjade arbeten och avstår från sin rätt. Riksdagen bör med anledning av motionerna Bo519 (vpk, mp), Bo520 (mp) och Bo547 (fp) som sin mening ge regeringen till känna att den söker få till stånd en sådan överenskommelse. Frågan om att rädda denna värdefulla natur- och kulturmiljö är av sådan betydelse att andra vägar nu måste prövas. Det handlar om det sista orörda vattendraget i området, Härjeån, och den sista kvarvarande naturliga badsjön, Härjeåsjön.

Mycket stora förändringar har skett sedan 1984, nya fakta bl. a. angående försurningsrisker, nya planer för fisket och turismen föreligger, tiotals miljoner kronor har satsats på kalkning osv. Intresserade av en utbyggnad är tio kraftverksbolag. En utbyggnad skulle bara ge ett marginellt tillskott av elenergi på tillsammans ca 0,025 TWh. För vart och ett av kraftverksbolagen måste en utebliven reglering och utbyggnad betyda ganska litet. För tusentals människor som berörs och för Härjedalens kommun, vars fullmäktige enhälligt vädjat till bolagen att avstå från utbyggnad, betyder det oerhört mycket att området bevaras.

Vad utskottet nu anfört talar för att regeringen bör vidta åtgärder i syfte att förhindra att projekten förverkligas.

dels att moment 16 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

16. beträffande *Härjeåsjön och Smedjemorasjön*
att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo519, 1988/89:Bo520 och 1988/89:Bo547 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

18. Emån (mom. 17)

Erling Bager (fp), Rune Thorén (c), Jan Strömdahl (vpk), Siw Persson (fp), Birger Andersson (c) och Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 13 börjar med "Så vitt rör" och slutar med "avstyrks följaktligen" bort ha följande lydelse:

Emån bör undantas från utbyggnad. Vid uppvaktningar inför utskottet har förts fram synpunkter som motiverar att projektet skyddas och tas in i NRL. Länsstyrelsen i Kalmar län har uttalat att skyddsåtgärder bör vidtas för att skydda fisket och då inte minst malen.

Vid föredragning inför utskottet har följande tio skäl förts fram för att stoppa kraftverket vid Fliseryd.

1. Malen är uppförd på Världsnaturfondens lista över utrotningshotade djur. I norra Europa har malen troligen sina bästa överlevnadsmöjligheter just i Emån.

2. Havsöringen i Emån är känd som den mest storvuxna i världen. På grund av sin havsöring och sin lax är Emån i USA troligen det mest kända sportfiskevattnet i Europa.

3. Emån hyser 25 fiskarter, det högsta kända antalet i ett svenskt vattendrag.

4. I Emån och dess dalgång lever åtta arter ryggradsdjur, som klassats som hotade eller sällsynta i Sverige.

5. Floran längs Emån är säregen och artrik med flera stora sällsynheter.

6. Emån är det större vattendrag i södra Sverige som visar de märkligaste hydrologiska dragen. En utbyggnad skulle slå ut oersättliga bifurkations-system och geologiskt betingade flodkrökar, och framrinningsmönstret inom hela flodområdet skulle försättas ur spel.

7. Emån äger mycket stora – i en del fall unika – värden då det gäller geologi, odlingslandskap, myrområden och landskapsbild.

8. Emån har bara berörts av smärre anläggningar och regleringar. Floden utgör det sista sydsvenska vattendrag som fortfarande fungerar ekologiskt.

9. I Emåns bottensediment finns stora mängder tungmetaller deponerade. En utbyggnad kan knappast ske utan att dessa metaller åter frigörs.

10. Utbyggnaden vid Fliseryd saknar troligen motstycke då det gäller kombinationen av ringa eltillskott och stora skador för ett stort antal boende.

Av vad nu redovisats framgår att det finns mycket goda motiv för att stoppa kraftverksprojektet i Fliseryd.

Riksdagen bör med anledning av de nu aktuella motionerna (fp), (c), (vpk) och (mp) anta en lagändring av innebörden att hela Emån skall omfattas av det skydd NRL ger i 3 kap. 6 §.

dels att moment 17 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

17. beträffande *Emån*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo307 yrkande 3, 1988/89:Bo509 yrkande 2, 1988/89:Bo516 och 1988/89:Bo537 yrkande 4 de tre förstnämnda yrkandena såvitt nu är i fråga

a) beslutar anta en ändring i 3 kap. 6 § lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m. m. av innebörden att efter ordet "Vindelälven" förs in ordet "Emån",

b) beslutar att den under a föreslagna ändringen skall träda i kraft den 1 juni 1989,

19. Edsforsen (mom. 18)

Erling Bager (fp), Rune Thorén (c), Jan Strömdahl (vpk), Siw Persson (fp), Birger Andersson (c) och Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 13 börjar med "Det nu" och på s. 14 slutar med "kommande ställningstagande" bort ha följande lydelse:

Riksdagen bör med anledning av motion Jo31 (s) som sin mening ge regeringen till känna att projektet Edsforsen sådant det presenterats i motionen så negativt skulle påverka delar av den skyddade älvsträckan Højles–Edebäck i Klarälven att projektet inte bör komma till stånd, åtminstone inte så som det nu föreslås förverkligat.

dels att moment 18 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1988/89:BoU12

18. beträffande *Edsforsen*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo31 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

20. Effektiviseringar av vattenkraftverk (mom. 19)

Rune Thorén och Birger Andersson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar med "Utskottet anför" och slutar med "till handlingarna" bort ha följande lydelse:

För att planen skall ge det tillskott av vattenkraft som ursprungligen avsågs är det av största vikt att möjligheterna till effektiviseringar och upprustningar av befintliga kraftverk tas till vara minst i den omfattning riksdagen utgick från när vattenkraftsplanen beslöts, dvs. i storleksordningen 300–400 GWh/år. Detta bör riksdagen med anledning av motion Jo32 (c) yrkande 1 såvitt nu är i fråga som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 19 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

19. beträffande *effektiviseringar av vattenkraftverk*

att riksdagen med anledning av proposition 1988/89:116 bilaga 1 i denna del och motion 1988/89:Jo32 yrkande 1 såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

21. Omfattningen av planen för vattenkraftsutbyggnad (mom. 20)

Rune Thorén (c), Jan Strömdahl (vpk) och Birger Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar med "Inte heller" och slutar med "i fråga" bort ha följande lydelse:

När vattenkraftsplanen beslöts av riksdagen 1984 (BoU 1983/84:30) anfördes i en reservation (fp), (c) och (vpk) att planen borde omfatta projekt om tillsammans ca 3,0 TWh, dvs. 0,8 TWh mindre än vad regeringen föreslagit för att uppnå utbyggnads målet 2,5 TWh/år i mitten av 1990-talet. Utskottet delar den uppfattning som år 1984 fördes fram i reservationen.

Riksdagen bör med anledning av motion Jo32 yrkande 1 såvitt nu är i fråga som sin mening ge regeringen detta till känna.

dels att moment 20 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

20. beträffande *omfattningen av planen för vattenkraftsutbyggnad*

att riksdagen med anledning av proposition 1988/89:116 bilaga 1 i denna del och motion 1988/89:Jo32 yrkande 1 såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

22. Vattenkraftens roll i energibalansen (mom. 21)

1988/89:BoU12

Erling Bager, Siw Persson (båda fp) och Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar med "Utskottet har" och på s. 16 slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Riksdagen har slagit fast att vattenkraftens roll i energibalansen skall vara av den omfattningen att det är möjligt att uppnå en vattenkraftsproduktion om 66 TWh/år i mitten av 1990-talet. I enlighet med förslaget i motion Bo509 (fp) bör riksdagen uttala att denna utbyggnadsnivå är den slutliga nivån för vår vattenkraftsproduktion. Den epok med vattenkraftsutbyggnad som vi tidigare haft är i huvudsak avslutad. Vad det nu gäller är att genom effektiviseringar och ombyggnader nå nivån 66 TWh/år.

dels att moment 21 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

21. beträffande *vattenkraftens roll i energibalansen*
att riksdagen med anledning av proposition 1988/89:116 bilaga 1 i denna del och motion 1988/89:Bo509 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

23. Bildandet av naturreservat (mom. 23)

Erling Bager och Siw Persson (båda fp) och Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar med "Vad i" och slutar med "till handlingarna" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan inte finna tillräckliga skäl föreligga att statens energiverk med berörda länsstyrelser skall diskutera riksintressena inom vattenkraftsplanen. I plan- och naturvårdslagstiftningen finns regler om hur dessa frågor skall handläggas och bedömas. Bl. a. anges efter vilka kriterier bildandet av naturreservat bör komma till stånd. Det finns sålunda inte anledning för energiverket att kontakta länsstyrelserna för att med dem diskutera reservatsbildningar m. m.

Ett tillkännagivande härom bör göras med anledning av motion Jo30 (fp) yrkande 3 såvitt nu är i fråga. Frågan om bildande av naturreservat har tagits upp också i motion Jo29 (mp) yrkande 7. Detta yrkande behandlas av jordbruksutskottet.

dels att moment 23 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

23. beträffande *bildandet av naturreservat*
att riksdagen med anledning av proposition 1988/89:116 bilaga 1 i denna del och motion 1988/89:Jo30 yrkande 3 såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

24. Sysselsättningsaspekterna vid vattenkraftsutbyggnad (mom. 24)

1988/89:BoU12

Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar med "Ett tillkännagivande" och på s. 17 slutar med "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Med anledning av vad som anförts i propositionen om att största möjliga hänsyn skall tas bl. a. till de lokala sysselsättningsaspekterna finns grundad anledning betona vad i motion Jo29 (mp) yrkande 10 anförts om att sysselsättning inte skall vara ett skäl för att bygga ut vattenkraft. Ett sådant ställningstagande är viktigt att göra inte minst i dessa tider när det från skilda håll hävdas att sysselsättningsaspekten kanske är det främsta motivet för att bygga ut vattenkraften.

dels att moment 24 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

24. beträffande *sysselsättningsaspekterna vid vattenkraftsutbyggnad*

att riksdagen med anledning av proposition 1988/89:116 i denna del och motion 1988/89:Jo29 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført,

25. Synpunkter från vissa intresseorganisationer (mom. 25)

Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 17 börjar med "Det finns" och slutar med "av utskottet" bort ha följande lydelse:

Sveriges energiföreningars riksorganisation har tagit kontakt med Älvräddarna och Svenska naturskyddsföreningen för att "närmare klarlägga förutsättningarna för fortsatt utbyggnad av mindre kraftverk". Eftersom dessa organisationer har stor kunskap i naturvårdsfrågor anser utskottet att ingen ytterligare utbyggnad skall ske förrän föreningarna har lämnat sina synpunkter.

Detta bör riksdagen med anledning av motion Jo29 (mp) yrkande 6 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 25 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

25. beträffande *synpunkter från vissa intresseorganisationer*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo29 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført,

26. Vättern (mom. 26)

Rune Thorén, Birger Andersson (båda c) och Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 17 börjar med "Bostadsutskottet har" och slutar med "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

Vättern, i storleksordning Sveriges näst största insjö, har mycket stor betydelse för vattenförsörjningen i norra Götaland. Den stora vattenytan

Ett antal kommuner och ett tjugotal tätorter tar i dag sitt färskvatten från Vättern. Minst 200 000 människor får i dag Vätternvatten i sina kranar.

Som färskvattenreservoar är Vättern av nationellt intresse. Försurning och andra miljöförändringar gör Vättern mera betydelsefull på längre sikt för ett större område än det som i dag utnyttjar sjön. Målsättningen måste därför vara att dess vatten för framtiden alltid skall kunna placeras i högsta klass när det gäller vattenkvalitet.

Det krävs att man lyfter skyddsfrågan till nationell nivå. Vättern bör vara ett riksobjekt och dess vatten hanteras på ett sådant sätt. Riksdagen bör därför med anledning av motion Bo541 (c) uttala att Vättern är riksobjekt som färskvattenstäkt enligt NRL och skall omgärdas med speciella skyddsbestämmelser.

dels att moment 26 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

26. beträffande *Vättern*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo541 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Särskilda yttranden

1. Klippen

Erling Bager och Siw Persson (båda fp) anför:

Som framgår av betänkandet beslöt regeringen i mars 1989 att projektet Klippen i Umeälven skulle förklaras tillåtligt. Folkpartiet har under en följd av år motionerat om att älvsträckan skulle ingå i NRL och att den därmed skulle skyddas mot utbyggnad. Våra förslag har varje gång röstas ned av en riksdagsmajoritet bestående av (s), (m) och (c).

Oaktat vår inställning i sakfrågan kan vi alltså inte längre driva ärendet. Vår inställning är att projektet Klippen inte borde förklarats tillåtligt.

2. Översyn av vattenlagen m. m.

Jan Strömdahl (vpk) anför beträffande:
Sysselsättning och vattenkraftsutbyggnad

Vpk anser att man inte kan bortse från sysselsättningsaspekten vid vattenkraftsutbyggnad. Som exemplet Ammerån visar kan en utbyggnad hota sysselsättningen på orten sett i ett något längre perspektiv. Det är naturligt att detta faktum vägs in i kommunens ställningstagande. Å andra sidan kan det vara rimligt att sysselsättningen kan vara med och styra tidpunkten och turordningen för sådana projekt som efter vederbörlig prövning skall genomföras.

Miljöpartiets förslag att ingen vattenkraftsutbyggnad får ske förrän Älv-räddarna och SNF lämnat sina synpunkter kan inte betraktas som helt seriöst. Vpk vill dock peka på att hittillsvarande erfarenheter av vattenlagens tillämpning visar att en genomgripande översyn bör komma till stånd. Exploateringsintressena har en övervikt som inte överensstämmer med övrig miljölagstiftning. Vpk återkommer till denna fråga i annat sammanhang.

